

prima instanță: E. Palanciuc
(Judecătoria Centru mun. Chișinău)
instanța de apel: N. Vascan, A. Bostan, V. Negru
(Curtea de Apel Chișinău)

dosarul nr. 2ra-2029/17

ÎNCHEIERE

29 noiembrie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al
Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele completului, judecătorul: Svetlana Filincova
Judecătorii: Maria Ghervas, Iurie Bejenaru

examinând chestiunea admisibilității recursurilor declarate de către Turceac Ivan, Cerchez Larisa și de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Turceac Ivan și Cerchez Larisa împotriva Consiliului mun. Chișinău și Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova cu privire restituirea bunurilor confiscate sau contravalorii acestora,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 24 mai 2017, prin care a fost respins apelul declarat de Turceac Ivan, Cerchez Larisa și admis apelul declarat de Consiliul mun. Chișinău și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, casată în parte hotărârea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 24 decembrie 2013 cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri de admitere a pretențiilor, în rest cu menținerea hotărârii primei instanțe,

c o n s t a t ă:

La data de 09 iunie 2008 Turceac Ivan și Cerchez Larisa au depus cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului mun. Chișinău cu privire la restituirea bunurilor confiscate sau contravalorii acestora.

În motivarea acțiunii reclamanții au indicat că la data de 13.06.1941 Popov Serghei, împreună cu familia sa Popov Leonid și Popov Pelaghia, în mod ilegal forțat, au fost expulzați din Moldova, iar ca urmare a aplicării măsurilor de constrângere întreprinse de către stat față de familia Popov a fost confiscată averea ce constă din: casa de locuit situată pe bd. Ștefan cel Mare nr.36 (anterior str. Starostenco nr. 46); casa de locuit din str. Petru Rareș nr.20 (anterior str.Pavlovscaia); un lot de livadă cu o suprafață totală de 1,200 ha, amplasat în mun. Chișinău, sect. Visterniceni, strada nr. 41, casa nr. 33; un lot de livadă cu o suprafață totală de 1,300 ha, amplasat în mun. Chișinău sect. Botanica strada nr. 119 casa nr. 12.

Afirmă că la data de 12 martie 2007 a decedat Popov Serghei - persoană reabilitată ce a supraviețuit după perioada represiunilor politice și care la data de 04 ianuarie 2007 a depus comisiei speciale create de către Consiliul mun. Chișinău o cerere privind restituirea sau recuperarea valorii bunurilor confiscate.

Reclamanții Turceac Ivan și Cerchez Larisa au mai invocat că sunt moștenitorii testamentari ai câte 1/2 cotă parte din averea succesorală, în baza certificatului de moștenitor sub nr. 6825 din 02.10.2007 înregistrat la OCT cu nr.01000773947 la 04.10.2007.

De asemenea, reclamanții mai menționează că la data de 29.02.2008, în baza certificatului menționat, adresându-se către pârâțul Consiliul municipal Chișinău și solicitând restituirea sau recuperarea bunurilor confiscate, prin referința nr. 056/69 din 26.03.2008 a primit răspuns despre faptul imposibilității examinării cererii pe motiv că lipsesc actele de evaluare a bunurilor conform prețurilor de piață în vigoare după cum prevede pct. 5 din Hotărârea Guvernului nr. 627 din 06.06.2007.

Invocă că toate documentele care atestă confiscarea bunurilor au fost prezentate în mod deplin, iar bunurile imobile la momentul actual nu s-au păstrat.

Solicită reclamanții încasarea din contul Consiliului mun. Chișinău contravaloarea casei de locuit din bd. Ștefan cel Mare nr. 36 (anterior str. Starostenco nr. 46), în mărime de 10756969,14 lei, valoarea casei de locuit din str. Petru Rareș 20 (anterior str. Pavlovscăia) în mărime de 4063150,17 lei, valoarea lotului de livadă cu o suprafață totală de 1,200 ha amplasat în mun. Chișinău sect. Visterniceni, strada nr. 41, casa nr. 33 în mărime de 1 500 000 lei, valoarea lotului de livadă cu o suprafață totală de 1,300 ha, amplasat în mun. Chișinău sect. Botanica, strada 119, casa nr. 12, în mărime de 2 350 000 lei, încasarea cheltuielilor de judecată 5800 lei pentru efectuarea expertizei de evaluare a imobilelor și 200 lei achitate Bursei Imobiliare „Lara”.

Prin încheierea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 29 iulie 2010 Ministerul Finanțelor a fost atras în calitate de copârț.

Prin hotărârea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 24 decembrie 2013, acțiunea a fost admisă în parte. S-a dispus încasarea de la Consiliul mun. Chișinău în beneficiul lui Ivan Turceac și Larisa Cerchez cu titlu de recuperare a valorii averii confiscate și anume: casa de locuit din mun. Chișinău bd. Ștefan cel Mare, 36 (anterior str. Nicolaevscăia nr.46, str.Frunze nr.36), naționalizată în anul 1941, conform raportului de evaluare întocmit de către Oficiul Cadastral Teritorial Chișinău a ÎS „Cadastru” la data de 25 septembrie 2013, suma în mărime de 10 420 101 lei; casa de locuit din mun. Chișinău str. Petru Rareș nr. 24 (anterior str. Pavlovscăia nr.20), naționalizată în anul 1941, conform raportului de evaluare întocmit de către Oficiul Cadastral Teritorial Chișinău a ÎS „Cadastru” la data de 25.09.2013, suma în mărime de 4 656 957 lei. S-au respins cerințele cu privire la restituirea bunurilor confiscate sau contravaloarea loturilor de livadă amplasate în mun. Chișinău sectorul Visterniceni și sectorul Botanica, ca neîntemeiate. S-a încasat de la Consiliul mun. Chișinău în beneficiul lui Ivan Turceac și Cerchez Larisa cheltuielile judiciare suportate în legătură cu evaluarea imobilelor câte 3441 lei, s-au respins cerințele cu privire la restituirea cheltuielilor suportate în legătură cu acordarea asistenței juridice, ca fiind lipsite de suport probant, (f.d. 56-64, vol. III).

La data de 14.01.2014 Turceac Ivan și Cerchez Larisa au declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 24.12.2013, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe în partea respingerii cerințelor

cu privire la restituirea bunurilor confiscate sau contravalorii loturilor de livadă amplasate în mun. Chișinău sector Visterniceni și sector Botanica, cu emiterea în această parte unei noi hotărâri prin care să fie admisă cerința, cu încasarea de la Consiliul municipal Chișinău și Ministerul Finanțelor în beneficiul său a contravalorii bunurilor în mărime de 33 874 730 lei, în rest a menține hotărârea primei instanțe fără modificări.

La data de 31.01.2014 Consiliul municipal Chișinău a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 24.12.2013, solicitând repunerea în termen a cererii de apel; admiterea apelului; casarea integrală a hotărârii primei instanțe cu pronunțarea unei hotărâri prin care să fie dispusă trimiterea pricinii la rejudecare în primă instanță (f.d. 71-74, vol. III).

Ministerul Finanțelor a depus o cerere de alăturare la cererea de apel declarată de către Consiliul municipal Chișinău, (f.d. 113-115, vol. III).

Litigiul dat a fost obiect de examinare în mai multe instanțe judecătorești.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 24 mai 2017 a fost respins apelul declarat de Turceac Ivan, Cerchez Larisa și admis apelul declarat de Consiliul mun. Chișinău și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova. A fost casată hotărârea primei instanțe în partea în care s-a încasat de la Consiliul mun. Chișinău în beneficiul lui Turceac Ivan și Cerchez Larisa cu titlu de recuperare a valorii averii confiscate în mărime de 10 420 101 lei și în mărime de 4 656 957 lei, cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri prin care s-a admis acțiunea și s-a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Consiliului municipal Chișinău în beneficiul reclamantilor Turceac Ivan și Cerchez Larisa cu titlu de recuperare a valorii averii confiscate: pentru casa de locuit din mun. Chișinău ,bd. Ștefan cel Mare, 36 (anterior str. Nicolaevscaia nr.46, str.Frunze nr.36), naționalizată în anul 1941, suma în mărime de 10 420 101 lei și pentru casa de locuit din mun. Chișinău str. Petru Rareș nr. 24 (anterior str. Pavlovscaia nr.20), naționalizată în anul 1941, conform raportului de evaluare întocmit de către Oficiul Cadastral Teritorial Chișinău a ÎS „Cadastru” la data de 25.09.2013, suma în mărime de 4 656 957 lei. În rest hotărârea primei instanțe a fost menținută.

La data de 12.09.2017 Turceac Ivan și Cerchez Larisa au declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea încheierii de repunere în termen a apelului Consiliului mun. Chișinău și restituirea cererii de apel, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe în partea ce ține de respingerea cerințelor cu privire la restituirea bunurilor confiscate sau contravalorii lotului de livadă cu suprafața de 1,200 ha amplasat în mun. Chișinău sect. Visterniceni str. 41 casa nr. 33 și a lotului de livadă cu suprafața de 1,300 ha amplasat în mun. Chișinău sectorul Botanica str. 119 casa nr. 12 și emiterea în această parte a unei noi hotărâri de admitere a pretențiilor.

Recurenții nu sunt de acord cu concluziile instanței de apel, precum că probele prezentate de ei asupra casei de locuit nr. 33 și terenului aferent acesteia , lotul de livadă cu suprafața de 1,20 ha amplasată în mun. Chișinău sector Visterniceni strada 41 și a casei de locuit nr. 12 și terenului aferente ei, lotul de livadă cu suprafața de 1,30 ha amplasat în mun. Chișinău sector Botanica, strada 119 , nu corespund criteriilor și cerințelor indicate în Legea nr. 93/133 pentru

organizarea cadastrului funciar și pentru introducerea cărților funciare în Vechiul Regat și Basarabia, fapt ce ar pune la îndoială existența proprietății bunurilor nominalizate de către Popov Leonid și Popov Pelagheia.

În acest sens, recurenții susțin că la materialele dosarului este prezent procesul-verbal nr. 131 din 03.10.1942 întocmit de către Corpul Portăreilor de pe lângă Tribunalul județului Lăpușna România, care este un act eliberat de Arhiva Națională a RM care cu certitudine confirmă toate proprietățile deținute de familia Popov până la deportare.

Susțin că legea care guvernează prezentul raport litigios este Legea nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, conform căreia agenții statului au avut obligația de la momentul depunerii cererii către Comisia specializată să identifice bunurile ce urmează a fi restituite și să determine valoarea acestora în termenii stabiliți de legea dată și în condițiile prevăzute de aceasta, ceea ce a nu s-a efectuat în cazul dat.

Invocă recurenții că legiuitorul din Republica Moldova la 08 decembrie 1992 a adoptat Legea nr. 1225-XII privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, cu modificările ulterioare, în scopul reabilitării victimelor represiunilor, reintegrării lor în drepturile politice, sociale și cetățenești, compensării pagubelor materiale pricinuite, precum și lichidării altor consecințe ale samavolniciei regimului totalitar, prin care și-a ales domeniul de aplicare în materie de restituire a bunurilor și condițiile în care a acceptat să restituie drepturile de proprietate persoanelor deposedate de regimul totalitar.

Astfel, se impune concluzia că, preluarea abuzivă a proprietății, privarea de proprietate a foștilor proprietari din partea statului fără un titlu valabil cu ulterioara dispoziție a bunurilor naționalizate, combinată cu absența totală a unei despăgubiri constituie o sarcină disproporțională și excesivă, incompatibilă cu respectarea dreptului de proprietate garantat de art. 1 din Protocolul nr. 1 al Convenției, din care motiv consideră că instanțele inferioare au aplicat eronat normele de drept material.

La fel, recurenții consideră ilegală repunerea în termen a apelului declarat de Consiliul mun. Chișinău, invocând că la materialele dosarului lipsesc careva dovezi incontestabile care ar demonstra imposibilitatea efectuării actului de procedură, mai mult corespondența oficială prezentată la materialele cauzei în adresa pîrîtului-intimat Consiliului mun. Chișinău demonstrează că, atît citațiile cît și copiile încheierii și copia dispozitivului hotărîrii instanței de fond au fost expediate și recepționate de către Consiliul mun. Chișinău în corespundere cu prevederile legii și în termenii stabiliți.

În conformitate cu art. 434 CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărîrii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Conform mențiunilor din materialele dosarului Turceac Ivan la data de 12 iulie 2017 a primit copia deciziei instanței de apel, ca efect al depunerii cererii în acest sens. Prin urmare, recursul declarat la data de 12 septembrie 2017 este depus în termen.

La data de 02 octombrie 2017 Ministerul Finanțelor a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea hotărârilor judecătorești și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În opinia recurentului, legea care reglementează raporturile litigioase este Codul Civil și anume articolul 1449, potrivit căruia „testamentul este un act juridic solemn, unilateral, revocabil și personal prin care testatorul dispune cu titlu gratuit, pentru momentul încetării sale din viață, de toate bunurile sau o parte din ele” și articolul 1453 „în cazul în care cotele-părți determinate în testament nu includ întregul patrimoniu succesoral, pentru partea netestată se aplică prevederile succesiunii legale sau vacante”. Respectiv, atunci când instanța a admis cererea de chemare în judecată cu privire la restituirea bunurilor confiscate sau contravalorii înaintată de către reclamant, bunuri care de altfel niciodată nu iau apartinut reclamantilor și testamentul lăsat se răsfrânge exclusiv doar asupra bunului situat în mun. Chișinău, str. Columna 33, instanța a admis fără nici o justificare extinderea limitelor de dispoziție și aplicare ale testamentului care indică expres partea pentru care se răsfrânge testamentul și a aplicat fără nici o justificare legea care nu trebuia să fie aplicată și care este străină acestui raport litigios și anume articolul 1516 alin.(4) „dacă succesorul a intrat în posesiunea unei părți din patrimoniu, se consideră că a acceptat întregul patrimoniu, oriunde s-ar afla și din ce ar consta”, prin aceasta atribuindu-i din oficiu dreptul reclamantilor de a cere partea netestată de însuși testatorul, or, ceea ce este vădit ilegal de a extinde voința defunctului.

Un alt moment important care nu a fost elucidat este că, reclamantii pretind încasarea contravalorii bunurilor menționate supra, în calitate de moștenitori testamentari ai lui Popov Serghei, însă la materialele pricinii lipsesc careva acte, certificate de moștenitor, hotărâri judecătorești care să ateste faptul că Popov Serghei ar fi moștenitorul legal sau testamentar al lui Leonid Popov și Pelagheia Popov (persoanele cu dreptul de a pretinde contravaloarea averii confiscate), precum și că Popov Serghei ar deține dreptul de proprietate asupra imobilelor enunțate.

Legea și anume Codul Civil indică că unica modalitate de a demonstra calitatea de moștenitor este certificatul de moștenitor. Prin urmare, pentru a pretinde bunurile confiscate de la Popov Pelagheia și Popov Leonid, reclamantii trebuiau să demonstreze calitatea succesorală a lui Popov Serghei față de Popov Pelagheia și Popov Leonid. Astfel, instanța atunci când a acceptat calitatea de succesor al lui Popov Serghei fără actul corespunzător, nu a respectat exigențele legale și nici nu a verificat cercul de moștenitori. Or, din materialele cauzei nu poate rezulta cu precizie că Popov Serghei este unicul succesor. De altfel, Curtea de Apel Chișinău a considerat suficient certificatul de reabilitare unde este inclus Popov Serghei cu familia sa, pentru ai atribui calitatea de moștenitor. Consideră în atare situații că Curtea de Apel Chișinău a interpretat în mod eronat legea, întrucât dobândirea calității de moștenitor nu survine în baza unui certificat de reabilitare, ci în baza documentului legal dobândit în condițiile Codului civil sau altor legi speciale.

Totodată menționează că instanțele inferioare au depășit limitele pretențiilor indicate în acțiune și anume prin declararea calității de moștenitor al lui Popov Serghei din oficiu, practic nefiind probat acest lucru nici într-un fel.

Recurentul remarcă referitor la eşalonarea obligației puse pe umerii ministerului. Deci, instanțele inferioare admițând acțiunea reclamantilor și obligînd Ministerul Finanțelor de a achita contravaloarea averii confiscate au omis să se expună asupra eşalonării plății.

Conform materialelor dosarului reprezentantul Ministerului Finanțelor la data de 02.08.2017 a recepționat copia deciziei instanței de apel (f.d. 19 vol. V). Prin urmare, recursul declarat la data de 02 octombrie 2017, este depus în octombrie 2017, este depus în termen.

Examinînd temeiurile recursurilor declarate de către Turceac Ivan, Cerchez Larisa și de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, în raport cu materialele pricinii civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile sunt inadmisibile.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de către Turceac Ivan, Cerchez Larisa și de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Astfel, argumentele invocate în recursurile declarate se referă la dezacordul recurenților cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432. alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei, Completul Colegiului precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin.(4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă, însă, din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera inadmisibile recursurile declarate de către Turceac Ivan, Cerchez Larisa și de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova.

În conformitate cu art. art. 433 lit. a), 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d i s p u n e:

Recursurile declarate de către Turceac Ivan, Cerchez Larisa și de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Maria Ghervas

Iurie Bejenaru